

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОЦІНКИ РІВНЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Ю. О. ТАРАРУСВ, к.е.н.,

Н. В. ДРІЛЬ, ас.

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Проблеми функціонування та розвитку підприємництва є сьогодні надзвичайно актуальними і потребують ретельного дослідження та першочергового вирішення, оскільки саме належна організація підприємницької діяльності з розширенням приватного сектору економіки і є ключовою умовою розвитку економіки в цілому (що підтверджується досвідом розвинутих країн).

Актуальність означених проблем підтверджується значною кількістю наукових публікацій. Так, різні аспекти функціонування та розвитку підприємництва досліджувалися у роботах таких вчених як: Н. Остапенко, О. В. Комеліна та А. О. Чайкіна, В. М. Кміть та А. В. Падура, Ю. О. Ольвінська, Н. С. Поповенко та О. В. Гапоненко [1-5].

Визнаючи значний внесок перелічених науковців у вирішення проблем функціонування та розвитку підприємництва, варто відзначити, що методи кількісної оцінки рівня державної підтримки підприємницької діяльності потребують уточнення.

Перш ніж перейти до рекомендацій щодо оцінки рівня державної підтримки підприємництва, необхідно окреслити ключові умови практичної реалізації методів такої оцінки.

1. Необхідно розрізняти процеси здійснення підприємницької діяльності та державну підтримку у цій сфері, бо, з одного боку, високі темпи розвитку підприємництва можуть досягатися і без державної підтримки, а з іншого – активна участь державних інституцій в процесі розвитку підприємництва не гарантує отримання результатів, оскільки все залежить від змісту і особливостей практичної реалізації заходів в цій сфері. Врахування описаної умови є досить важливим, бо підприємницька діяльність та державна підтримка цієї діяльності характеризується різними економічними показниками.

2. Для обґрунтування показників, що ілюструють рівень підтримки підприємництва можуть бути використані як регіональні так і галузеві показники (оскільки належність суб'єктів підприємництва до регіону або галузі є у нашому випадку класифікаційними ознаками, що застосовуються

для множини таких суб'єктів на певний момент часу). Але застосування регіональних показників має такі переваги як:

а) незначна кількість регіонів порівняно з галузями (наразі налічується 27 регіонів України, тоді як кількість галузей, відповідно до галузевого класифікатора вимірюється сотнями найменувань);

б) аналіз підприємництва саме у розрізі регіонів підкреслює той факт, що одним з головних завдань органів державної влади та місцевого самоврядування є створення умов для розвитку підприємництва в межах територіального утворення.

3. Для визначення рівня державної підтримки підприємництва пропонується розраховувати інтегральний показник державної підтримки підприємництва (ІПДПП), що може також використовуватися для побудови відповідного рейтингу регіонів України.

Також варто відзначити, що алгоритм визначення згаданого вище інтегрального показника цілком узгоджується з тим, що зазвичай використовується у економічній діагностиці. До основних етапів розрахунку інтегральний показник державної підтримки підприємництва належать:

- а) обґрунтування показників які планується використовувати та їх характеристика;
- б) вибір методу утворення інтегрального показника;
- в) визначення інтегрального показника з подальшим ранжуванням регіонів залежно від отриманих результатів.

Показники, що планується використовувати для визначення рівня державної підтримки підприємництва пропонується класифікувати залежно від виду державної підтримки.

На нашу думку, доцільно розрізняти фінансову, кадрову та організаційну підтримку підприємництва на регіональному рівні.

Фінансова підтримка держави характеризується обсягом фінансування програм з розвитку підприємництва що здійснюються на регіональному рівні. Для оцінки фінансової підтримки пропонується використовувати такі показники:

- кількість коштів спрямованих на підтримку підприємництва у розрахунку на одного суб'єкта підприємницької діяльності;
- частка коштів, що спрямовані на підтримку малого та середнього бізнесу у загальному обсязі коштів, призначених для підтримки підприємництва;
- частка коштів, що спрямовані на підтримку стартапів у загальному обсязі коштів, призначених для підтримки підприємства.

Організаційна підтримка підприємництва виражається через проведення організаційних заходів щодо популяризації підприємництва, підвищення фінансової грамотності населення, а також здійснення консультацій з юридичних питань. Кількість заходів за трьома переліченими напрямками і утворює групу показників, що відображають організаційну підтримку підприємництва на регіональному рівні. Що стосується результативності таких заходів – вона залежить від активності потенційних підприємців, а завданням органів влади на регіональному рівні є створення умов для розвитку підприємництва.

Кадрова підтримка підприємництва виражається у підготовці студентів вищими навчальними закладами з таких спеціальностей як: управління та адміністрування, економіка, та право з урахуванням їх працевлаштування та діяльності в межах того чи іншого регіону. Таким чином, для оцінки кадрової підтримки підприємництва рекомендується застосовувати кількість студентів-випускників з управління та адміністрування що задіяні у приватному секторі економіки (включно з відкриттям власної справи) і працевлаштувалися протягом року з моменту закінчення ВНЗ або під час навчання, що віднесена до загальної кількості випускників за цією спеціальністю в межах регіону. Також аналогічні показники пропонується використовувати для випускників з економіки та права.

Оскільки показники мають різні одиниці виміру, необхідно провести їх попередню нормалізацію, для чого зазвичай використовується формула (1):

$$N_i = \frac{X_i - X_{\min}}{X_{\max} - X_{\min}}, \quad (1)$$

де: N_i – нормалізоване значення показника; x_i – фактичне значення показника; $x_{\min}$ – значення мінімального показника ряду даних; $x_{\max}$ – значення максимального показника ряду даних.

Використання (1) дає можливість перетворити абсолютні величини на відносні, що забезпечує коректність їх порівняння.

Для визначення інтегрального показника можна використовувати середню арифметичну, або середню арифметичну зважену (з використанням питомої частки населення регіону у його загальній кількості), але середню геометричну використовувати не варто, бо деякі з представлених показників можуть набувати нульового значення. Для графічного відображення результатів оцінки можна також використовувати так званий «метод радару»,

що згадується у багатьох наукових працях.

Застосування описаних рекомендацій дещо ускладнюється через необхідність обробки значного масиву інформації, тоді як до переваг визначення рівня державної підтримки підприємництва описаним вище способом варто віднести: розмежування процесів підприємницької діяльності та державної підтримки такої діяльності; відсутність показників що передбачають залучення експертів (що у свою чергу підвищує обґрунтованість результатів оцінки); можливість використання отриманих результатів для кластерного аналізу регіонів за рівнем підтримки підприємництва (у цьому разі для кожної з представлених груп також визначають інтегральні показники).

Перелік посилань

1. Остапенко Н. Методика оцінки впливу державної фінансової підтримки на розвиток малого підприємництва. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 10. С. 317–321.
2. Комеліна О. В., Чайкіна А. О. Ризики і загрози у формуванні підприємницького потенціалу регіону. *Бізнес Інформ*. 2015. № 2. С. 143–147.
3. Кміть В. М., Падура А. В. Державна підтримка суб'єктів малого підприємництва. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 7. Ч. 2. С. 14–17.
4. Ольвінська Ю. О. Напрями удосконалення механізму сприяння розвитку суб'єктів малого підприємництва. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 3. С. 117–123.
5. Поповенко Н. С., Ганенко О. В. Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні. *Сучасні проблеми регіонального розвитку*. 2012. № 1 (2). С. 126–132.